

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: ציפין	שם פרטי: גאורגי
-----------------	-----------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: ציפין	בלועזית Tsy-pin
שם פרטי איתו נולדתי: גאורגי	בלועזית Geor-gy
עיר לידה: ברדיצ'יב	בלועזית Ber-dichev
שם פרטי ושם משפחה של האב: יסאק ציפין Tsy-pin Isaak	שם פרטי ושם נעורים של האם: טאטיאנה לאזארבנה אפלבאום Tatiana Lazarevna Epel'baum
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: ברדיצ'יב	בלועזית Ber-dichev
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)	מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ) באוקראינה דנפרופטרובסק Dnepropetrovsk, סמבר Sambr, באיזור עיר לבוב L'vov, קאזאכסטאן Kazahstan כפר בורובויה Borovoe	חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא)
במידה והיית בגטו, ציין את שמו	בלועזית
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו	בלועזית
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי:	תאריך השחרור:
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)	ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור

במידה ועלית באנייה, ציין את שמה	שנת עליה:	במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי
---------------------------------	-----------	--

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נא לכתוב בגוף ראשון

לפני המלחמה, גרנו עם האבא ואימא באוקראינה בעיר ברדיצ'ב, אזור ז'יטומיר.

סבתא (מצד האב) למדה בבית הספר הגבוה ובבית הספר היהודי, הייתה משכילה, ידע עברית ויידיש. היא הייתה מאוד דתית, חגגה את כל החגים היהודיים ובפסח שמרה על כך שאף אחד לא יוכל לחם אלא מצה בלבד. היא אף ידעה לקרוא תורה בעברית ועשתה זאת באותם שנים בהם כמעט אף אחד לא העיז דבר כזה – למרות הכל היא שמרה מאוד על המסורת היהודית. היא נפטרה בשנת 1967, בגיל 92. לסבתא שלי היו שלושה בנים: הבכור היה רופא (כמו גם אבא שלי), האמצעי נהרג ואבא שלי היה הבן הצעיר.

אבא יצא ממשפחה ממעמד פועלים, גר בדנפרופטרובסק, שם סיים את לימודי רפואה, בפקולטת העבודה. הוא היה איש צבא, אלוף-משנה - רופא של שירות רפואי, תרבותי מאוד, מלומד מאוד, אני תמיד שמתי אותו כדוגמא. הוא היה מאוד הגון וישר. עבר 3 מלחמות: המלחמה הפניית בשנת 1939, מלחמת העולם השנייה והמלחמה היפנית בשנת 1944, וכמובן נפטר מוקדם מידי בשנת 1977 - הוא היה בן 67 שנים בלבד. הוא היה בעל פרסים צבאיים רבים למרות העובדה שהוא היה רופא. יש אומרים שהיהודים לא נלחמו במלחמת העולם השנייה בניגוד לאמירה זאת אבא שלי הגיע עד לברלין, נפצע וזכה במדליות רבות. הוא היה בעל עיטור כבוד של מסדר הדגל האדום, ו-3 עיטורי כבוד של הכוכב האדום.

לאחר המלחמה סיים את האקדמיה הצבאית הרפואית בשם קירוב בעיר לנינגרד – זה אקדמיה גדולה וחזקה. מאוחר יותר, לאחר המלחמה שירת בחו"ל - ברומניה בעיר קונסטנצה. אימא – טטיאנה לאזארבנה אפלבאום נולדה באוקראינה, באזור ז'יטומיר במקום יהודי קטן היא סיימה את לימודיה בפקולטה לשפות זרות, ידעה שפה גרמנית, אך בתקופת המלחמה ובהמשך עבדה בתחום הרפואה. כאשר היינו באזור צ'ליאבינסק, היא עבדה בבית חולים.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

ביום ה-21 ביוני בשנת 1941 הגעתי עם אבא ואימא לבקר את סבתה (אימא של אבא שלי) בעיר דנפרופטרובסק. אבא שלי היה איש צבא ובאותו זמן היה משרת באוקראינה ושייך למחוז צבאי ליד עיר לבוב המערבי. הוא קיבל חופשה קצרה בשביל לנסוע לאימא שלו. הגענו לדנפרופטרובסק, ויום למחרת החלה מלחמת העולם השנייה.

הייתי ילד צעיר, הייתי בן 3 שנים בלבד, אבל הרבה דברים אני זוכר טוב מאוד. אני זוכר איך נסענו, את הדרך וכמה כל זה היה קשה.

את אבא שלי מייד לקחו לחזית, ואנחנו: אימא, סבתא ואני ברחנו מהגרמנים - נסענו ברכבות בקרון סחורות, כבר היו הפצצות ונסענו זמן רב מאוד ובקושי רב. הייתי בן שלוש שנים בלבד אך בזיכרון שלי לכל החיים הארוכים נשארה הדרך השחורה הזאת, קרון חשוך ללא חלונות, מלא באנשים והפצצה בלתי נגמרת. אימא וסבתה כל הזמן כיסו אותי מפני רסיסים ורוחות פרצים שהיו בקרון ההרוס אחרי הפצצה.

נשאר בעבר הטיול המיוחל לסבתא וקשיי המלחמה. בהתחלה היינו בקאזאכסטאן, ולאחר מכן באזור צ'ליאבינסק בכפר מחוז בלזורסקי בעיר בורובויה. בזמן המגורים שם סבלנו מקשיים רבים ומרעב, כמו גם הרבה פליטים אחרים – הייתה חתיכה קטנה של לחם ליום שלם.

אני זוכר איך ביום אחד השארנו חתיכה קטנה של לחם (פרוסה של כחמישה סנטימטרים) ונכנסו אלינו הרבה צ'צ'נים – עם, שהרבה מהם התגוררו באותו אזור שהיינו בו, אחד מהם ראה חתיכת הלחם שנשארה, תפס ומייד התחיל לאכול. אני עד היום זוכר איך שהוא אמר: "אפשר?" - כאשר כמעט אכל את הכל כבר. אבל כולם שם סבלו מרעב, רק שצ'צ'נים עדיין היו נבדלים משאר אנשים באזור בכך שהרבה מהם היו מאוד חוצפניים. באותו יום רק אני והסבתא היינו בבית, אימא שלי הייתה בעבודה, ככה נשארנו בלי אוכל. גם הצ'צ'נים בעצמם סבלו מרעב. אני זוכר איך הלכתי לאסוף דומן של פרות ואיך שרפנו אותו בתנור כדי קצת לחמם את הבית.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ (השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

אחרי המלחמה (1945), אבי הועבר למחוז בלארוסיה לעיר בוברויסק, והוא הצליח למצוא אותנו לאחר חיפוש ארוך וכואב. אנחנו נסענו לעיר מינסק ובדרך בצ'ליאבינסק מישהי ניסתה לחטוף אותי. אישה זאת נסעה איתנו בקרון רכבת ובתחנת צ'ליאבינסק היא והתחננה שיתנו לה לקחת אותי לטול. אז, היו הרבה מקרים דומים שילדים נחטפו והיו מקרים נוראים רבים: מכרו אותם, עשו מהם סבון ועונו ודברים כאלה ... למרבה המזל לא קרה לי כלום.

אבא שלח מכונית עם חיילים לתחנת רכבת במינסק כדי שיפגשו אותנו. אנחנו הגענו למינסק בחורף, התחנה הייתה חשוכה וכולה הרוסה – נשאר ממנה רק קיר אחד בלבד. מינסק היה תחת הפצצה כבר ביום השלישי או הרביעי של המלחמה. בעוד אימא הלכה לחפש מכונית שהייתה אמורה לפגוש אותנו, נשארתי עם הסבתא שלי והגיעו אלינו שני אנשים והתחילו לדבר איתנו. אנחנו עמדנו ליד מזוודה קטנה וצורר שהיו לנו ופתאום כשהסתובבתי לא ראיתי את הדברים שלנו. השניים שדיברו אתנו הצליחו לגנוב את הכל.

במינסק גרנו בדירה פרטית וחיכינו לאבא. במינסק, הלכתי לכיתה א'. אני זוכר איך אבא שלי לקח אותי לבית ספר בפעם הראשונה ואיך שאלו אותי האם אני יודע לקרוא. אז כבר ידעתי קצת לקרוא. אני זוכר שבכיתה בבית הספר, היה קור נוראי – לא היו מחממים. במינסק היה אזור של כיכר האדומה ואני זוכר איך באזור זה תלו את גנרלים ופשיסטים גרמנים לאחר שנשפטו בבית הדין הצבאי. אני זוכר איך הביאו אותם במכוניות ואיך אחד מהם ירק בפנים של אחד החיילים שלנו לפני שתלו אותו. אימא שלי עבדה בבית חולים צבאי. בדירה שגרנו בה היה רק חדר אחד וחיינו בו ארבעה אנשים: אימא, אבא, סבתא ואני. אח הקטן שלי נולד בשנת 1948. קוראים לו לז'ניה. כשהוא נולד, נתנו לנו חדר במעונות של עובדי רפואה.

יום אחד, כאשר הסבתא שלי נסעה לדנייפרופטרובסק פרצו לדירה שלנו וגנבו את כל הדברים שהיו בה. בשנת 1948, אבי נשלח בשליחות לרומניה, לעיר קונסטנצה (Constanta) למשך 3 שנים. זוהי עיר נמל גדולה. הוא שירת כרופא למחלות זיהומיות – אפידמיולוגיה. באחד מספינות הקיטור הגדולות הייתה התפרצות של מחלת השנית, והוא טיפל בהרבה אנשים והצליח למנוע התפשטות נוספת של המחלה, הוא גם נדבק במחלה והיה חולה. אני זוכר היטב שבאותן השנים – שנות ה-50, העניקו לו את דרגת אלוף משנה לפני הזמן המקובל לכך בהיותו בן 40. באותה תקופה, לא היה מקובל שרופאים היו מקבלים דרגה גבוהה כזאת.

בשנת 1953 הוא חזר למינסק והעניקו לנו דירת שני חדרים. בשנה 1953 הייתה "מבצע הרופאים". המצב היה נורא וסטלין שמר את כל העם בפחד גדול, והמון אנשים הוכנסו לכלא ללא קשר בין אם היו אשמים או לא. אחיו הגדול של אבי היה גם רופא וגם שירת בצבא. הוא היה ציוני ועבד בבית חולים בעיר סטאלינבאד בטג'יקיסטן. הוא תמיד היה מקשיב לרדיו "קול

ישראל" מנהל הראשי של היחידה הרפואית שבה הוא עבד, ואשר גם כן היה יהודי, סיפר על כך למשטרה ובעקבות זאת הוא הואשם והוכנס לכלא. ישב בכלא כשנה ושוחרר מייד אחרי מותו של סטאלין. באותן שנים, לא היה שום דרך לצאת מברית המועצות לכן אף לא חשבנו לעבור לישראל. מאוחר יותר בשנות ה-80, הדוד שלי הצליח לברוח לגור באמריקה, כולם היו במעקב על ידי קג"ב (KGB) הם איימו עלנו ואף לא הרשו לנו לראות אותו לפני הגירתו. בשל העובדה שהדוד שלי הוכנס לכלא, מייד העבירו את אבא שלי ממינסק לצפון ואנחנו התיישבנו בעיר פטרזאבוסק (Petrozavodsk). שם סיימתי את לימודי בבית ספר. בשנת 1957 התחלתי ללמוד בבית הספר לרפואה, אבל הייתי חולה ולא כל כך הצלחתי ללמוד. בנוסף, הייתי צעיר ולא יכולתי לסבול את הדם. כאשר היה לנו שיעור שבו ביצענו ניתוח על מוח האדם, איבדתי את ההכרה ונפלתי.

בערך בשנת 1958, חרוש'צ'וב – המזכיר הראשון של המדינה ערך צמצום מאסיבי של הכוחות הביטחון ואבא שלי פוטר. אנחנו רצינו לחזור למינסק אבל זה לא היה כל כך קל. בסופו של דבר, אנחנו ביצענו החלפת דירות עם אדם אחד, שכפי שהתברר מאוחר יותר היה איש מודיעין שהיה אמור לעבוד בעיר פטרזאבוסק (Petrozavodsk). ככה אנחנו התיישבו בקורסק בדירתו של אותו איש מודיעין. בדירה היו שני חדרי שינה אבל בחדר שני גרו שני אנשים נוספים – שכנים שלנו. משפחתי גרה כולה בחדר אחד – היינו 5 אנשים בחדר. 5-6 שנים מאוחר יותר, קיבלנו דירה בעיר קורסק. הלכתי לעבוד ברשות מים וביו. עברתי את כל הדרך מעובד פשוט למהנדס ראשי של הרשות. סיימתי תואר בהנדסה האזרחית בקורסק.

בעת חיפוש העבודה, כתבתי בקורות חיים שבזמן המלחמה הייתי באבקואציה בסיביר ולא בקאזאכסטאן. זאת, מסיבה שבאותן שנים, לא היה מקובל לכתוב שפוננו לקאזאכסטאן או אוזבקיסטאן או מולדובה, האנשים התייחסו לא יפה והיו אומרים שמי שפונה לערים אלה הסתתר שם בחום ובשלוה. למעשה היה הפוך, היינו בצפון קאזאכסטאן, שם לא היו שום תנאים למגורים סבירים והייתה זו תקופה מאוד קשה של חיינו.

נא ספרי/י על חיך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

לאחר שעבדתי בעיר קורסק באותו המקום במשך 40 שנים, וכשכבר פרשתי, אני, יחד עם אשתי עלינו לארץ בסוף דצמבר 1999 – ב-23 בדצמבר, השנה (2014) היה בדיוק 15 שנים מאז שהגענו לישראל. ילדים שלנו עלו לפנינו בתוכנית מיוחדת לסטודנטים. אם להיות כנה, אני חששתי מפני המעבר הזה אך אשתי הצליחה לשכנע אותי לעבור לגור לישראל כי ילדים שלנו כבר היו בישראל ולא התכוונו לחזור. מקום העבודה שלי העניק לי מכונית ולקחו אותנו עד לנמל תעופה בשרמטיבו 2 (Sheremetyevo) במוסקבה!

אני עדיין שומר על קשר עם אנשים שאיתם עבדתי, וכשאני נוסע לפעמים לקורסק תמיד נפגש איתם וגם מתקשר אליהם מישראל.

לצערי, בשנת 2000 אשתי קיבלה נכות ואף הייתה בתרדמת. היא אישה חולה מאוד כמו גם אני – יש לי סוכרת, מספר פעמים בשנה אני נאלץ לקורא לאמבולנס לעזור לאשתי. תודה רבה לישראל שיש לי פטור מתשלום עבור תרופות שנכנסים לסל תרופות, אך עדיין הם לא מספיקים לנו. יש תרופות כרוניות נגד סוכרת שאותם אני צריך לקנות והם יקרים מאוד, גם אחרי ההנחה – זה מכביד עלי מאוד. החברים שלי מאמריקה מקבלים את אותה התרופה ללא תשלום כלל. מלחמה העולם השנייה והשנים הנוראות של האסון השאירו לשנים רבות חותם על הזיכרון והחיים שלי, הפסד ענק של המשפחה שלנו ושל העם היהודי בכללותו.

ד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

ראיון: אנה קרומוב, חיפה, ינואר 2015